

rerede Buskstepperegion er Vinteren kølig ($\div 1^{\circ}$ — 6° for koldest Maaned), og Frost paa $\div 10^{\circ}$ og derunder forekommer. Middeltemperaturen for varmest Maaned er mod Nord ca. 20° men gaar mod Syd ned til ca. 11° . Nedbøren er ringe og falder i den største Del af Landet overvejende om Vinteren. Langs Atlanterhavskysten er den ret jævnt fordelt paa Aaret, og ved Magallanes Strædet er Sommeren rigest paa Nedbør. Vegetationen afviger

fra den subtropiske Busksteppe ved de lavere Buske og navnlig Forekomsten af pudedannende Dværgbuske. Græssteppe findes paa gunstigere Steder. Kornavl er i denne Region saa godt som overalt kun mulig ved Hjælp af kunstlig Vanding, og længst mod Syd danner Sommerens lave Temperatur en Hindring for den. Disse Egnes Fremtid ligger i deres Udnyttelse til Kvæggæsning, men de vil aldrig kunne føde en nogenlunde stor Befolkning.

Fra Haiti

Af

Kaptajn C. Ph. Seidelin.

Haiti er en Ø, som man i Almindelighed ikke hører meget om, hvorfor først skal gives en kort Oversigt over Øens Historie.

Christopher Kolombus sejlede fra Palos i Andalusien den 3. August 1492 og forlod de canariske Øer efter et Ophold der den 6. September s. A. Efter 5—6 Ugers Rejse over det uendelige Ocean med stadig Fare for Mytteri, og lige da han var ved at give efter for Mandskabets Bønner om at vende tilbage, saa de endelig de første Tegn paa Land i Form af friske, grønne Grene o. lign. og den 12. Oktober 1492 Land.

Som bekendt troede han, at det var Japan, Cipango, og det Kort, han sejlede efter, viste efter Datidens Opfattelse det asiatiske Fastland, hvor i Virkeligheden Amerikas Fastland ligger, og de japanske Øer altsaa liggende i Atlanterhavet.

Landet viste sig imidlertid at være Øen Guanahani, som han kaldte San Salvador, da den i Virkeligheden betød hans Livs Frelse. Efter et Ophold her sejlede han videre forbi Cuba og derefter kom han i December s. A. til det nuværende Haiti, hvor han ankrede ud for Mole St. Nicolas. Øen kaldte han senere Hispaniola, der betyder lille Spanien, idet Øen paa mange Maader, baade hvad angaar Natur og Klimaforhold, mindede om hans Hjemland.

De indfødte Arawaks, der nærmest hørte til de caraimiske Indianerne, viste sig at være et kultiveret Folk, om de end ikke stod saa højt som f. Eks. Aztekerne i Mexico eller Incaerne i Peru. Under det

varme og smukke Klima og ved Øens uendelige Frugtbarhed, der ikke stillede Fordringer til Befolkningen med Hensyn til Kampen for Tilværelsen paa samme Maade som de barske nordlige Klimaaer havde de indfødte i Modsætning til deres Stammefrænder paa det nordlige Amerikas Fastland udviklet sig til et mildt og venligt Folk, der modtog de hvide med den største Gæstfrihed. Om dette tildels skyldtes samme Grund som Aztekerne oprindelige store Æresfrygt for de hvide, nemlig Sagnet om den hvide Gud, der ventedes Øst fra, skal jeg ikke kunne sige, men der vistes Kolombus og hans Folk den største Ærbødighed, der gaves dem al mulig Hjælp, de forsynedes med Proviant, og hvad de ellers ønskede, foruden at de fik rige Gaver i Form af Guld og andre Kostbarheder.

Høvdingen Guacanagaric, der boede inde i Landet, kom i stort Optog ned til Kysten, var ombord i Kolombus' Skib og afstod som Gave til Kolombus et stort Stykke af Landet nede ved Kysten. Her byggede Kolombus et Træfort, la nativite, og da han kort efter sejlede tilbage til Europa, efterlod han en Besætning paa Fortet, der efter Kolombus' Principper og Ønsker skulde fortsætte og arbejde videre paa det gode og fredelige Forhold til de indfødte.

Disse, de første Conquistadores, var imidlertid Eventyrere, der nærmest var lokkede ud ved de fristende Fortællinger om Indiens ubørte Skatte. Deres Maal var at samle sig Rigdomme hurtigst

muligt uden Hensyn til Midlerne, og det varede ikke længe, inden de begyndte at tvinge de indfødte til at aflevere baade deres Guld og andre Metaller, Ædelstene og alle mulige Kostbarheder, foruden at de begyndte at lade dem dyrke Jorden for sig.

De indfødtes Æresfrygt for de hvide afløstes derfor snart af et stærkt Had; en tapper Høvding Caonabo samlede en Skare om sig og satte sig til Modværge, og da Kolumbus kom tilbage fra Spanien fandt han Fortet jævnet med Jorden og hele Besætningen dræbt.

Kolumbus anlagde nu den første Koloni i den nye Verden, hvor omtrent nu Cape Haiti ligger. Skønt Kolumbus fuldt ud forstod den Fejl, der var begaaet af den efterladte Styrke, og skønt han personlig var en human og retfærdig Mand, der gjerne vilde behandle de indfødte godt, blev han dog tvunget frem af andre, der kun vogtede paa en Lejlighed til at indtage hans Plads og som gennem Intriger ved Hoffet i Spanien søgte at styrte ham, og nu begyndte den blodige og umenneskelige Undertrykkelse, som baade paa Haiti, i Mexico, og i det hele overalt, hvor Conquistadorerne kom frem, med ganske faa Undtagelser gør den nye Verdens Opdagelse og Betvingelse til nogle af de mørkeste Blade i Historien. Snart indførtes Repartimiento Systemet, der bestod i, at Landet indeedes i Distrikter med saa og saa mange indfødte, der ledes af deres Høvdinge, Caciques, men som alle stod under en hvid, for hvem det gjaldt om at faa det mest mulige Udbytte pint ud af det Land, der var under dem. De indfødte maatte ikke forlade det Distrikt, de hørte til, var altsaa stavnsbundne, og behandlede i det hele taget paa den grusomste Maade. Da Spanierne kom til Øen, antages Befolkningen at have udgjort 800.000, men det haarde Arbejde, dels paa Markerne dels i Minerne kunde de lidet haardføre Indianere ikke taale, de døde i Massevis af Sygdomme og Overanstængelse, foruden at en Mængde blev ligefrem slaaet ihjel, og tilsidst begyndte man den frygtelige Indførsel af afrikanske Negere som Slaver.

Det var imidlertid ikke alle, der kom til den nye Verden, der var lige ubarmhjærtige. Der begyndtes allerede tidligt et energisk Arbejde for at lette de indfødtes Kaar, og som Forkæmperne for dem staar først og fremmest Bartholomæus de las Casas. Han hørte selv til den rige Klasse i Spanien, og

lokket om Fortællingerne om den nye Verdens Vidundere tog han med Kolumbus paa dennes tredie Rejse, og overtog i Hispaniola Ledelsen af sin Faders rige Miner og andre Ejendomme. Han anvendte selv her Slaver og levede hverken værre eller bedre end Gennemsnittet af Conquistadorerne. Men efterhaanden fødtes i ham en Følelse af det umenneskelige i den Behandling, de indfødte var Genstand for, og en Dag blev han saa grebet af en Tale, som en Dominikanermunk holdt herimod, at han opgav hele sin Virksomhed, traadte ind i Dominikanernes Orden, og ofrede Resten af sit Liv til Kamp og Arbejde for Bedring af de indfødtes Kaar baade her og i Central- og Sydamerika. Han gjorde ogsaa adskillige Rejser til Spanien for at anraabe Kejseren om Hjælp, indtil han tilsidst først da han var henimod de 80 rejste tilbage til sit Hjemland og skrev sine Memoirer. Det var forøvrigt de las Casas, der i sin Iver for at hjælpe Indianerne i et ubetænksomt Øjeblik foreslog Anvendelsen af afrikanske Negere paa Haiti, et Forslag som han senere bitterlig fortrød.

Senere blev Spanierne paa Haiti gjort Rangen stridig af Franskmandene, og senere igen af Englænderne. Engelske Sørøvere, de saakaldte buccaneers, havde nemlig sat sig fast paa Ile Tortue ud for Nordvestspidsen af Haiti, som de benyttede til Gemmedest for deres Skatte og til rendezvous for Sørøverskibene, som det vil være enhver Dreng bekendt fra Romaner om Datiden. Herfra gjorde de Togter over paa Haitis Kyster, og efterhaanden som de blev talrigere og indrettede sig i mere ordnede Samfund, dannede de Rygstødet for Englændernes Kampe om Herredømmet paa Øen.

Gennem mange Aar stod der nu haarde Kampe med vekslende Held mellem Spaniere, Franskmand og Englændere, men tilsidst fik Franskmandene Overtaget, og ved Freden i Ryswick 1697 fik Frankrig tilkendt Retten over den vestlige Del af Øen og Besiddelsen bekræftedes og udvidedes ved Freden i Aranjuez 1777.

Under den franske Revolution gjorde den farvede Befolkning, der nærmest bestod af Negere og Mulatter, iblandt noget Blod fra den oprindelige Befolkning, Oprør. Størstedelen af de franske Plantere blev dræbt, i de fleste Tilfælde efter at have været udsat for Tortur. Napoleon sendte Tropper ud til Øen, og efter nogle Kampe kom det til en Fred, idet Slaverne blev frigivne og Slaveriet fuldstændig ophævet i Overensstemmelse med Aanden

i den franske Revolution. Men de farvedes Anførere, der var ganske raa og uvidende, men nu havde faaet Smag paa Magtens Sødme, ophidsede igen Befolkningen. Oprøret brød ud igen og efter skiftende Kampe maatte Franskmændene tilsidst forlade Øen.

Den 1. Januar 1804 proklamerede Negeranføreren General Dessalines den haitianske Republik Uafhængighed, og han blev selv udraabt til Præsident. En af hans første Ordre var at dræbe alle de hvide paa Øen med Undtagelse af Præsterne og Lægerne. 8 Maaneder senere blev Dessalines udraabt til Kejsers under Navn af Jacques den I. Det bør her nævnes, at Dessalines kunde hverken læse eller skrive. Efter godt 2 Aars ubarmhjærtigt Regimente blev Dessalines myrdet i Oktober 1806, og fra den Tid til 1915 har Haiti været Skuepladsen for en uafbrudt Række af Revolutioner og blodige Tildragelser, som faa andre Lande har set Mage til. Den ene Præsident efter den anden har gennem Misbrug af sin Magt fremkaldt Oprør og er bleven myrdet eller jaget bort for at give Plads for en anden, der som Regel har lidt samme Skæbne. Af, saavidt jeg ved, 28 Præsidenter er de 15 enten blevet myrdet eller paa anden voldelig Maade sat fra Bestillingen i Utide. Enkelte har været udraabt til Kejsere, af hvilke den mest berømte er Souluque, der anerkendtes af Frankrig og som bl. a. af Napoleon III, med hvem han var samtidig, fik foræret en pragtfuld juvelbesat Sabel, som jeg tilfældig har set, da en af mine Venner i Port-au-Prince erhvervede den til sin Samling, medens jeg var der.

I 1915 var Præsidenten Negeren Wille Brun Guillaume, og paa sædvanlig Vis lod han en Dag en Del af sine Uvenner, der var i Fængsel, massakrere. Det var et større Blodbad og flere af mine Venner i Port-au-Prince har selv set, hvorledes Blodet løb i Rendestenen udenfor Fængslet. Men hans Grusomhed straffede sig hurtigt, et Par Dage efter dannedes en Sammensværgelse imod ham, han flygtede, forfulgt af sine Fjender, op igennem Byen og søgte Tilflugt i den franske Legation. Efter at være kommen gennem Haven indhentes han imidlertid paa Husets Trappe, hvor han blev hakket i Stykker, og hans Legemsdele baaret paa Stager igennem Byen.

De forenede Stater, som længe havde haft Opmærksomheden henvendt paa Haiti, greb nu ind. De ønsker ikke at annektere Øen som Koloni, men

kun at skaffe Orden og gode Arbejdsforhold tilveje. Der blev derfor oprettet en Kontrakt — foreløbig gældende for 20 Aar, hvoraf de 5 altsaa nu er gaaet — mellem United States og den haitianske Regering, ifølge hvilken Staterne skal hjælpe Haiti paa Fode baade økonomisk og kulturelt. Dette sker dels ved Laan af Penge dels af Embedsmænd, idet der i Spidsen for hvert Ministerium staar en amerikansk Raadgiver, saaledes f. Eks. i Finansministeriet, Ministeriet for offentlige Arbejder o. s. v. Pengene anvendes navnlig til Anlæg af Veje sanitære Foranstaltninger og andre offentlige Formaal.

Ministrene selv ligesom ogsaa Præsidenten er Haitianere d. v. s. Negere af mere eller mindre mørk Farve. Udenrigsministeren er for Tiden Mr. Benoit, hvem jeg havde Fornøjelsen af et Par Samtaler med; han taler ulasteligt Fransk.

Hæren, der tidligere bestod af 3000 Mand, hvoraf de 1800 var Generaler, er nu afskaffet, men i Stedet for er der oprettet et Gendarmerikorps med amerikanske Officerer og menige Haitianere, og dette Korps gør, som jeg senere skal komme tilbage til, megen Nytte.

Den haitianske Mønt er en gourde, som imidlertid kun fremstilles i Papir, idet Sølvgourder kun har været fremstillet i ganske kort Tid i Kejsers Salomons Tid 1880—90. Gourdens Værdi har været meget svingende, den er for Tiden stabiliseret, saaledes at der gaar 5 gourdes paa 1 Dollar, det vil med normal Dollarkurs for den danske Krone sige, at en gourde er 80 Øre. Der har været Tider, hvor gourden har været mere end 1 Dollar, og paa den anden Side gik der f. Eks. i 1868 4000 gourdes paa 1 Dollar, et slaaende Bevis paa, hvor ustabile og svingende Forholdene paa Haiti har været.

Med Hensyn til Regeringsformen, da er der paa Haiti almindelig Valgret, Magten er samlet hos en Præsident, der har haft større Magt end almindeligt, en naturlig Følge af, at Præsidenterne som Regel har været militære, der med Magt har opkastet sig til Herskere. Præsidenten har under sig et Kabinet af Ministre, og der findes to Kamre, et Repræsentanternes Hus og et Senat.

Navnet Haiti er gældende almindeligt for hele Øen, der imidlertid bestaar af to af hinanden uafhængige Stater, nemlig Negerrepublikken Haiti, som vi beskæftiger os med, og Mulatrepublikken Santa Domingo. Hele Øen er omtrent dobbelt saa stor som Danmark, hvoraf Santa Domingo indtager noget over Halvdelen, og Haiti noget mindre end

Halvdelen. Haiti er altsaa noget mindre end Danmark, og har en Befolkning paa godt 2 Millioner Indbyggere, hvoraf ca. 90.000 bor i Hovedstaden Port-au-Prince. Den øvrige Befolkning er spredt over hele Landet og bor i smaa Hytter, der ligger skjult rundt i Skovene. Naar man rejser rundt i i Landet, har man nærmest Indtrykket af, at det er ubeboet, men paa den mindste Foranledning myldrer Negrene frem, uden at man kan se, hvor de kommer fra, saa man paa et Øjeblik har en Skare Mennesker om sig.

Medens det oprindeligt, da Europæerne kom til Øen, var Guld og lignende Kostbarheder, man var paa Jagt efter, gik man snart over til Plantagedrift for at udnytte Jordens rige Muligheder, thi

Præsidentens nye Palads under Bygning i Port-au-Prince.

Haiti er fra Naturens Haand udstyret paa den mest overdaadige Maade. Med Undtagelse af enkelte Ørkenstrækninger er Jorden uhyre frugtbar, den er i Modsætning til flere omliggende Øer sjælden hjemsogt af Cykloner, den har ikke lidt af vulkanske Katastrofer, den har ingen vilde Dyr, ingen giftige Slangar, og siges at være fri for mange af de Larver, som paa mange andre Steder virker saa ødelæggende paa Plantningen. Klimaet er herligt. Skønt Øen ligger indenfor den tropiske Zone, er der ikke nogen overvældende Varme, men en mild og behagelig Temperatur. I Port-au-Prince f. Eks. ligger Temperaturen mellem 18 og 34° Cel. og Solstik, som jo f. Eks. i New York er ret hyppigt, er saa godt som ukendt paa Haiti. Atmosfæren afkøles stadigt og regelmæssigt af dejlige Briser, som om Morgenen blæser fra Søen ind over Land og om Aftenen fra Land ud over Havet og skifter saa regelmæssigt, som om en mægtig Vifte bevæget af en usynlig Haand satte den milde, lette Luft i Be-

vægelse. Byerne har næsten alle Rækker af Høje og Bjerge liggende bag sig, hvor man i en pragtfuld Vegetation finder en ren og sund Luft, rig paa Ozon, og hvor Temperaturen undertiden kommer ned paa 9° Cel. som f. Eks. paa Fourcy, der ligger i 6000 F. Højde i Bjærgene Syd for Port-au-Prince. Haiti har været lykkelig fritaget for de store Epidemier, som har raset saa frygteligt andre Steder, f. Eks. Kolera, Byldepest, Sovesyge o. lign. Gul Feber og Kopper har vist sig, men med lange Mellemløb og under mild Form. Malaria findes der selvfølgelig som overalt i Troperne, men efterhaanden som man har Held i Kampen mod Moskitoerne, der er de værste Smittebærere for denne Sygdom, tager den gradvis af, og med lidt Kinin kan man altid gardere sig imod den. Men selv uden Forholdsregler har Europæere i Aarevis levet i Haiti uden nogensinde at have haft Malaria.

Haiti har heller ikke som mange Steder i Troperne en skarpt afgrænset Regntid og tør Tid, der gør Klimaet saa meget mere trykkende og ubehageligt, men her er Regnen nogenlunde jævnt fordelt over hele Aaret.

Hvad der præger Haitis Natur og udmærker den baade fra et Skønheds- og Sundheds-Synspunkt er, at den er meget bjærgrig. Højere og lavere Bjerge og Dale skifter med hinanden. Planter, der trives kun i høj Temperatur, saavel som andre, der fordrer køligere Klima, kan alle gro i denne af Naturen udvalgte Jordbund. Bjærgene er dækkede med en overdaadig Vegetation, der vedligeholdes ved en stadig Fugtighed. Jeg kan her med det samme nævne forskellige af de Planter og Træer, som findes paa Haiti, og som danner en stor Del af Øens Udførselsartikler. Der er først og fremmest Sukkerrør, som i gamle Dage var Hovedfrembringelsen og Hovedudførselsproduktet, dernæst Kaffe, Bomuld, amerikansk Olieplanter (Ricinus), Kakao, Mahogni, Pokkenholt (paa Engelsk lignum vitæ), Logwood, der er et Farvetræ, som udføres i meget stor Maalestok og bruges til Farvning af alle Slags Stoffer, hvor det f. Eks. med Hensyn til Silketøj har den Fordel fremfor almindelige Anilinfarver, at disse sidste bringer Silke til at raadne, hvad Farvestoffet af Logwood ikke gør.

Som nævnt fremmer den stadige Fugtighed i høj Grad Vegetationen; den kommer fra talløse Vandløb, der i alle Retninger strømmer ned over Bjærgsiderne og med sine Forgreninger dækker Øen med et tæt Vandnet. Imellem Bjærgkæderne

Vej i Cul-de-saç.

strækker sig store Sletter, som gødes ved alluviale Aflejringer fra Vandløbene. De er derved i Tidernes Løb blevet dækket med et flere Meter tykt Lag humus, som gør dem overordentlig frugtbare.

Blandt disse Sletter maa først og fremmest nævnes Cul-de-saç, der ligger Nord og Nordost for Port-au-Prince. Den har uden Tvivl oprindelig været under Vand, saa der har været Forbindelse mellem Havet og de Øst for Cul-de-saç liggende Søer Lac Assuei og Etang Saumatre. Om denne Dal udtalte bl. a. en Ekspert i Vandingsanlæg, som jeg traf paa Øen og som havde været rundt omkring i Verden, at med Undtagelse af enkelte Steder i Missisipidalen havde han sjældent set saa frugtbart Land.

Ogsaa de nedre Jordlag synes at være meget rige. En amerikansk Geolog, der besøgte Haiti 1878, rejste bort med den Overbevisning, at Haiti ogsaa mineralsk indeholder uhyre Rigdomme, skønt ingen af Minerne er bleven systematisk udnyttede.

Endelig skal nævnes, at med Hensyn til Landets Form har Naturen ogsaa været gunstig stemt over for Haiti. I Forhold til Landets Størrelse har det en mægtig Kyststrækning. Det ligner i den Henseende Danmark, Grækenland og Japan, og dette Forhold vil en Dag, naar Landet rigtig aabner op, blive af uvurderlig Betydning, da der fra alle Steder i Landet i kort Afstand kan findes Udskibningspladser for Produkterne.

Med Hensyn til Bjærgene forefindes de i alle Højder op til 10.000 Fod, disse sidste ligger Sydøst for Port-au-Prince og er meget utilgængelige.

Ganske interessant er det, at der siges berinde at leve Stammer, der er fuldstændig uberørte af Civilisationen og endnu lever omtrent som i Stenalderens Tid. Det siges at være meget farligt at

forsøge at trænge derind, efter hvad man ved, er det kun lykkedes een Gang af to Rejsende udklædte som Præster.

Dyrkningen af Øen gav Planterne rigt Udbytte. Mere og mere Land kom under Kultur, indtil den naaede sin højeste Blomstringstid henimod Slutningen af det franske Regimente, omkring Aar 1800. Haiti var dengang den rigeste Koloni i Verden, en Trediedel af hele Frankrigs Udenrigshandel var med denne Ø, som ikke uden Grund kaldtes Antillernes Dronning. Den franske Befolkning levede et Liv, om hvis Skønhed en engelsk Forfatter Samuel Hazzard har skrevet i sin Bog »San Domingo past and present,« og hvoraf skal citeres et Par Linier:

»Sletterne i Nordlandet og Cul-de-saç krydsedes i alle Retninger af brede Veje. Dalene og Højene var dækkede med skønne Boliger og med en talrig og lykkelig, hvid Befolkning. Marker med Sukkerrør strakte sig i alle Retninger, afgrænsede af grønne og velpassede Hække. Mange af Husene var omgivne af Terasser, paa hvilke Tusinder af Blomster af alle Farver og alle Former forskønnede Landskabet. Paa Kaffeplantagerne førte lange, skyggefulde Alléer af yndefulde Palmer op til pragtfulde Indgange af massivt Jærn og Sten, medens Springvand og Svømmebassiner af Sten afkølede Luften og var til Fornøjelse og Forfriskning for Planterne og deres Familie, af hvilke mange tilbragte den halve Del af Aaret i Paris og den anden Halvdel — Vinteren — i hvad der anses for de smukkeste Hjem i Verden.«

Men alt dette er nu forbi. I de omtrent 120 Aar, der er forløbet, siden Haiti gjorde sig uafhængigt, er Landet gaaet fuldstændigt tilbage. Ingen har gidet bestille noget, da man ikke var sikker

Belæssede Æsler.

paa selv at faa Udbytte af sit Arbejde, idet de stadige Revolutioner vendte op og ned paa alt. Uvillie mod de hvide gav sig bl. a. Udtryk i en Lov om, at ingen hvid maatte eje Jord, et Forhold der først for et Par Aar siden var forandret. Vejene er forfaldne, det glimrende franske Vandingsystem med store Bassiner oppe i Bjærgene og Kanaler, der førte ud over Sletterne, er fyldt op og sandet til, Plantagerne passedes ikke, Bygningerne faldt i Ruiner, som endnu ses rundt omkring i Bjærgene. Som Eksempel kan nævnes, at i 1793 udførtes for 20 Mill. Dollars Sukker, medens der indtil for ganske nylig er bleven indført Sukker til Øens eget Brug. Der er nu for nylig startet et stort amerikansk Kompagni, der har anlagt Sukkermøller i

Fra Forretningskvarteret i Port-au-Prince.

Udkanten af Port-au-Prince, og som baade selv driver Plantager og opmuntrer Haitianerne til det samme, og det vil muligvis blive Sukker, der først og fremmest igen skal bringe Øen paa Fode.

Af Kaffe udføres for Tiden ca. 450.000 Sække men denne plukkes udelukkende fra vildt voksende Planter, delvis Rester fra de gamle franske Plantager. Der findes ikke en eneste systematisk drevet Plantage paa Øen. Den haitianske Kaffe anses forøvrigt for den bedste i Verden, men er betydelig dyrere end anden, og har hidtil kun haft Marked i Frankrig.

Den letteste Forbindelse til Haiti er med Damper fra New York, det er 5 Dages Sejlads. Naar man kommer Nord fra, passerer man først nogle af Bahamaerne, bl. a. Watling Iland, der ligger lige ved San Salvador. Skibets Ankomst er i Almindelighed beregnet saaledes, at man kommer til Port-au-Prince tidligt om Morgenen. Den foregaaende Eftermiddag ser man allerede Haitis Bjærg tone

Markedspladsen i Port-au-Prince og den katolske Domkirke.

op over Horisonten, og inden Mørkets Frembrud er man saa nær, at man inde rundt omkring paa Bjærgene kan se Baalene, med hvilke de indfødte afbrænder de fældede Buske og andet Affald. Man runder nu Halvøen ved Moles Sct. Nicolas og tidlig næste Morgen ser man inde i det inderste af Bugten Port-au-Prince ligge udbredt for sig med dens hvide tropiske Bygninger med Palmerne og Bjærgene bagved.

Midt i Byen er de store Forretninger, hvor baade hvide og haitianske har deres Kontorer. En stor Del af de store Butiksforretninger drives forøvrigt af Syrere.

En Modsætning hertil danner Gaderne i Udkanten af Port-au-Prince med sine typiske Negerhytter og uden Brolægning.

Byens Markedsplads ligger paa en vældig aaben Plads foran den katolske Domkirke. Der findes ogsaa store overdækkede Markeder, men paa den aabne udfolder der sig det rigeste og interessanteste Folkeliv. Overhovedet er Folkelivet i Port-au-Prince som overalt i Troperne overordentlig morsomt. Det

Fra Negerkvarteret i Port-au-Prince.

er frit for det Jag og den Nervøsitet, som præger de store Byer i de moderne Samfund. De indfødte bevæger sig langsomt slentrende i Solskinnet eller sidder og lader sig bage udenfor Husene. Koner med deres Æsler, der næsten forsvinder under deres Byrde, driver langsomt henad Gaderne. Ikke sjældent ser man en Skare Negere komme dansende henad Gaden under uartikulerede Sange ledsaget af en grotesk larmende Musik. Det er Kafferensningen, der inaugureres paa denne Maade, uden hvilken Formalitet ingen Neger vilde begynde at arbejde med Kaffen. Alle er døve og ligeglåde for, hvad der foregaar omkring dem. Det er vanskeligere at køre med Automobil paa Gaderne i Port-au-Prince end paa Femte Avenue i New York med dens uhyre Færdsel.

Beboelseshusene i Port-au-Prince, der alle ligger op ad Bjærgskraaningerne bagved Byen, er ikke som f. Eks. i Østen i Tropestil, men ligner mere almindelige europæiske Villaer. Vegetationen i Havenne er pragtfuld, fuld af de skønneste Blomster, Mangotræer, som forsyner Bordet med deres pragtfulde Frugt, mægtige Akasier og andet. Verandaer og Haver vrimler af de skønneste, stærkgroene Firben, og i Haven er der en Rigdom af Fugle bl. af Kolibrier. Det er vidunderligt at se disse smaa Fugle flyve fra Blomst til Blomst og uden at sætte sig med en uhyre hurtig Bevægelse af Vingerne holde sig nøjagtig paa samme Sted, medens de med deres lange Næb suger Næring fra Blomsterbægrene.

Fra Port-au-Prince løber paa Sydsiden af Bugten en Vej ud til en lille By Leongame og her kører man om Eftermiddagen en Tur for at trække frisk Luft.

Paa et Sted ved Kysten løber Vejen lige nede ved Vandet, hvor der vokser en Del Mangrover.

Paa Vejen ned til Haiti traf jeg i Damperen den episkopale Biskop for Antillerne. Han skulde sammen med en Missionær fra New York paa Inspektion af Skoler, og da han en Dag bl. a. skulde ud i Bjærgene, hvor Konfirmation af en Del unge Negere skulde finde Sted, inviterede han os med, Den officielle Religion paa Haiti er fra den franske Tid Katolicismen. Overhovedet er der stadig en stærk Sympati for alt fransk blandt den højere Del af Befolkningen, et Forhold, der dog nu rimeligvis vil forandres, efterhaanden som den amerikanske Indflydelse gør sig gældende. Den lavere Befolkning taler »breole«, en fransk-indfødt Dialekt, der

kun har ca. 500 Ord og er uden Bøjninger etc. En Mængde Haitianere, der i Aarenes Løb dels under Revolutionerne og dels ved Eksportforretning har erhvervet sig Formue, tilbringer hyppigt Tiden i Paris, hvor ogsaa mange Haitianere bliver opdragne, saa at de i deres Sprog og hele Fremtræden staar fuldt paa Højde med den dannede Klasse i Frankrig. Denne Sympati for Frankrig skyldes vel ogsaa til Dels, at man der i Modsætning til England og navnlig Amerika ikke gør den store Forskel paa hvid og farvet.

Med Hensyn til Religionen, som altsaa egentlig er Katolicisme, er der fra en Del andre Trosretninger blevet arbejdet gennem Missionærer, saaledes bl. a. af den episkopale Missionsvirksomhed

Ved Vejen imellem Port-au-Prince og Leongame.

i Sydamerika, der har oprettet Skoler rundt omkring.

I denne Forbindelse kan jeg passende omtale en Ting, som muligvis vil have Interesse. Inderst inde kan Negrene ikke frigøre sig for den Overtro, som deres Forfædre Generationer tilbage medbragte fra det mørkeste Afrika. Rundt omkring, hvor der findes Negere, foregaar der endnu religiøse Fester delvis præget af Mystik, som hørte til deres gamle hedenske Tro. Disse Fester benævnes i Almindelighed Woodoo. De foregaar rundt omkring oppe i Bjærgene, i Reglen paa afsides Steder og siges — om med nogen Berettigelse tør jeg ikke udtale mig om — at staa i Forbindelse med Ofringer ikke blot af Dyr men ogsaa af Børn, men givet er det i hvert Fald, at der endnu omend skjult og i meget ringe Grad eksisterer Kannibalisme i Landet. Kort Tid før jeg rejste derfra, var jeg inde for at bese Fængslet i Port-au-Prince, som er noget af en Seværdighed, da det — forøvrigt med en dansk som

Leder — er arbejdet op fra at være et snavset, uhyggeligt Sted til et human og renligt Opholdssted for Forbrydere, der ligesom i vore Tugthuse arbejder i forskellige Brancher, idet Fortjæntesten gaar til dem selv eller for de livsvarigt fængslede til deres Familie. Og ved dette Besøg i Fængslet viste Direktøren mig netop to Negerkvinder, som faa Dage forinden var fængslet for at have spist Børn. De saa, at vi talte om Dem, og syntes overordentlig glade og tilfredse med at være Genstand for de fremmedes Opmærksomhed. I dette Tilfælde var det Negerbørn, og der eksisterer intet notorisk Tilfælde af lignende Art overfor hvide Børn, i hvert Fald ikke i de senere Aar. Derimod fortalte en Herre fra Demarara mig, at der der fornylig har været en Retssag om en lille engelsk Pige, Datter af en Planter, som var blevet stjålet og ofret ved en religiøs Fest, idet det var bevist, at hendes Øjne, som en Morgen laa paa Forældrenes Thebord, var stukket ud, inden hun var dræbt.

Jeg har tidligere nævnt, at alle Vejene efterhaanden er ganske forfaldne, og med Undtagelse af et Par ganske enkelte, hvor der til Nød kan køres med Automobil, findes overalt i Landet kun smalle Stier, de amerikanske trails, kun fremkommelige for Fodgængere og de smaa Bjærgheste, der har en vidunderlig Øvelse i, uden at snuble, at bevæge sig paa de mest stenede og farefulde Steder. Danske Heste brækker Benene her. Man møder ofte Negere, der med store Byrder paa Hovedet og lidt deres Barn paa Ryggen for Kvindernes Vedkommende bevæger sig med en Lethed, Gratie og Holdning, som mange Europæere maatte misunde dem. Naar man hilser paa dem, tiltaler man dem altid med Monsieur og Madame.

Som tidligere nævnt foregaar de fleste Rejser paa Hesteryg med Undtagelse af de faa Steder, hvor der er Veje. Da jeg ønskede at se Sydlandet, kørte jeg med Auto til Trouin, hvor der findes et Par Negerhytter, hvor jeg efterlod Vognen, og hvor en Neger var kommet op fra Jacmel med Heste. Da han selv skulde tage vore Haandtasker paa et Muldyr, vilde han være meget længe undervejs, og min Hustru og jeg begav os derfor paa Vej alene gennem et Land, som vi aldrig havde set, og som vi faa Maaneder forinden knap havde tænkt paa. Vi havde faaet at vide, at vi skulde følge Floddalen, saa vilde vi naa vort Maal, Byen Jacmel. Og det passede. Det var et pragtfuldt Ridt, til Tider flade Græsmarker med Klipperne paa Af-

Bjærgsti.

stand, til andre Tider dybe Slugter med Klipperne paa begge Sider rejsende fuldstændig lodret op, dækkede af Orchideer og andre tropiske Slynplanter, og efter at have passeret igennem Floden 76 Gange, der findes nemlig ingen Broer, og dyngvaade, naaede vi om Eftermiddagen Jacmel.

Den Kaffe, man i Almindelighed faar i Europa, er hyppig kun Machiné, d. v. s. maskinrenset, hvilket ikke befrier den for Smaasten, knækkede Bønner, sorte Bønner etc. Den fineste Kaffe er haandrenset, hvilket foregaar ved at Kaffen hældes ud i Bunker paa store Cementgulve i det fri, hvor Negerkonerne sætter sig ned i Bunken og piller alt fra, saa kun de hele, rene Bønner bliver tilbage. Jeg har forresten truffet Folk, der efter at have set det ikke mere vilde drikke Kaffe.

Kaffe haandrenses i Jacmel.

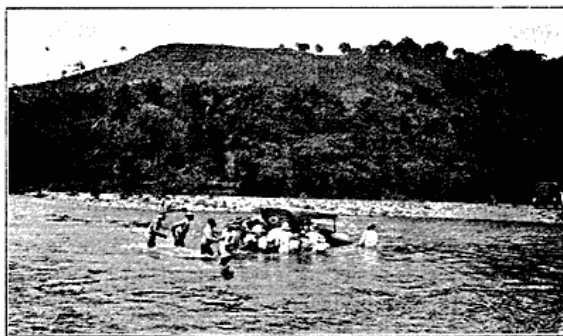
Min næste større Tur gik Nord paa til Cape Haiti, hvor søm tidligere nævnt Kolumbus lagde sin første Koloni. Det var det eneste Sted, hvor Amerikanerne fornylig havde ført Automobilvej igennem. Rejsen blev forøvrigt foretaget efter forskellige Forhindringer grundet paa et Forhold, som maaske kan have Interesse. Jeg har tidligere nævnt, at det ny oprettede Gendarmeri gør god Nytte og dette er navnlig i Forbindelse med, at der paa Haiti findes et udstrakt Røveruvæsen. Nogle mener, at det er en politisk Bevægelse, rettet mod de hvide, navnlig Amerikanerne, og der kan maaske være noget om det, thi jo længere man kommer ind i Landet og op i Bjærgene, desto mere forsvinder den Venlighed, som i Almindelighed vises de hvide i Byerne og giver Plads for en vranten Uvillie om ikke ligefrem Fjendtlighed. Andre mener, at det er almindelige Banditter, og det er vel nærmest en Blanding af begge Dele, men faktisk er det, at Bevægelsen, der har sit Hovedsæde inde midt i Landet ved Hinche, omfatter ca. 8000 Mand og er fuldstændig organiseret med Generaler, Officerer o. s. v. og med Spejdere, som man lidt uden at ane det kan træffe inde i Byerne, baade pekuniært og paa anden Maade støttes af de gamle rige og indflydelsesrige Haitianer Familier. Jeg har selv i Fængslet set en saadan Mand fængslet for Meddelagtighed i Modstand imod den amerikanske Okupation. Han var en Mand i 30'erne med et smukt, forfinet og intelligent Ansigt, var opdraget i Paris, var Millionær og havde været vant til at leve en velhavende Gentlemans Liv i Frankrig.

Den Morgen, vi kom til Porte-au-Prince, fik jeg at vide, at Dagen før var en af de amerikanske Gendarmeriofficerer myrdet lige udenfor Porte-au-Prince, og faa Dage senere blev en Major skudt. Da man skulde have Tilladelse til at bære Vaaben, henvendte jeg mig straks til Gendarmerichefen, der straks gav saadan Tilladelse baade for min Hustru og mig med Udtalelse om, at det var bedst altid at være godt bevæbnet. Vi havde altsaa bestemt vor Rejse nordpaa, og skulde starte en Morgen Kl. 4, men den foregaaende Eftermiddag kom nogle amerikanske Venner til The, og de foreholdt mig det uforsvarlige i at tage en Dame med paa en saadan Tur, hvor vi ved at Vejen gør en Bøjning ind i Landet netop vilde komme hen i Nærheden af de Egne, hvor cackoerne særlig holdt til. Min Hustru havde allerede været lidt nervøs ved Tanken om Turen, og da hun heller ikke vilde lade

mig rejse alene, maatte den altsaa opgives. Et Par Dage senere fik vi imidlertid Lejlighed til at slaa os sammen med to andre Automobiler til Nordkysten, og Rejsen foregik uden Vanskeligheder. Paa Vejen op overnattede vi, som vi plejede at gøre i St. Marc, da det var meget anstrengende at køre helt igennem paa een Dag. Men Hotellet — hvis man kan kalde det saadan — Indehaveren var en Neger, og Værelser og Senge under al Kritik — saaledes at vi paa Tilbagevejen gjorde Turen uden Afbrydelse paa 14 Timers Automobilkørsel.

Paa Vejen passerer man to Bjærgkæder, hvor Vejen fornylig er lagt, og da den er meget daarlig og ført, af økonomiske Hensyn, saa yderlig som muligt ved Skrænterne, saa at man paa den ene Side havde et brat, dybt Affald, samtidig med at den var saa smal, at to Vogne knap kunde passere hinanden, og med meget bratte Drejninger rundt om Hjørnerne, var Kørslen her vistnok betydelig farligere end det vilde have været at træffe Røvere.

Paa Vejen maa man ogsaa passere en ret bred Flod, og da der heller ikke var Broer over den, maatte man stoppe Maskinen, skrue de elektriske Dele fra, sætte sig med Benene op paa Sædet, samle nogle Negre sammen til dels at trække dels at bære Vognen over. For at kunne tage et Billede lod jeg de andre Vogne køre først, og det viste sig her, hvor godt det Raad havde været, jeg fik, da jeg skulde købe en Automobil, at tage en Ford. Maskinen i denne ligger nemlig saa højt, at Vandet ikke kan komme ind. De to andre Vogne, Overland, kom kun til den modsatte Bred og kunde saa ikke mere. Min Vogn derimod kunde straks køre videre; vi tog en Dame og to Børn med fra de andre Vogne og sendte fra Cape Haiti Hjælp til de strandede.

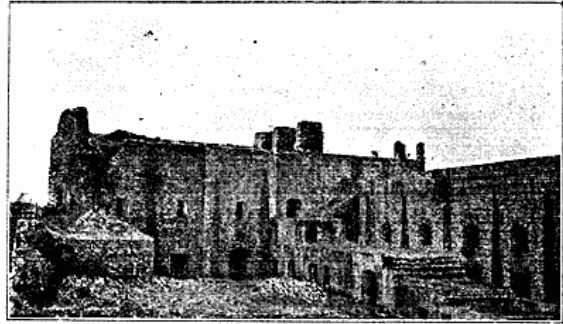

Limbé-Floden passeres.

Til Tider efter stærke Regnskyl kan man overhovedet kun passere til Hest og kun mod at alt bliver gennemblødt.

Hotellet i Cape Haiti, »New York« var noget af en Oplevelse, selvom ikke den behageligste. Det ejedes af en San Domingo Negerinde, hvis skrigende Stemme hørtes Dagen igennem, naar hun ikke kunde faa sine Folk til at lystre. I Spiserummet sad Negrere, Mulatter og hvide mellem hinanden og med Serveringen af Middagen gik det, som det kunde bedst, undertiden kom Desserten først, de uundgaaelige Kyllinger bagefter.

Mit Hovedøjemed med Besøget heroppe var at komme ud i Landet, navnlig til et gammelt Fort, La Ferrière. Jeg havde Introduktion til Gendarmerichefen, der skulde skaffe Heste etc., men af Hensyn til de evindelige cackoer, der havde vist sig i Omegnen i den senere Tid, blev jeg paa det bestemteste raadet fra at tage derop. Efter et Par Dages Forhandlinger fik jeg imidlertid Eskorte af en amerikansk Officer og et Par menige Gendarmere, og vi drog afsted stærkt bevæbnede. Turen var en Oplevelse, som jeg nødig vilde have undværet. La Ferrière kan godt kaldes Verdens ottende Underværk. Det blev bygget af Kong Christophe, der havde tilrevet sig Magten i Nordlandet, dels som en Trusel mod de hvide, dels mod en Kollega, der regerede Sydlandet. Det ligger paa Toppen af en 3000 Fod høj Klippe, der rejser sig stejlt op fra alle Sider, og ser allerede paa lang Afstand nede fra Sletten mørk og truende ud. Hvordan Materialerne er blevet bragt op, er et Vidunder, thi Stien gaar stejlt og brat op, og er meget vanskelig selv

La Ferrière.

for de øvede Bjærgheste. Billedet her viser de mægtige Murmasser og de lange Kanonbatterier, der minder om Gibraltar. Kanonerne er vældige Bronze- og Jærnkanoer, hentet fra Peru og Mexico, og det er historisk, at Christophe fik dem op paa den Maade, at naar 100 Mand begyndte og ikke kunde magte dem, slog han de 50 ihjel paa Stedet; naar de andre 50 heller ikke kunde, slog han de 25 ihjel, og de sidste 25 bjærgede Livet ved at spænde Kræfterne i og faa Kanonen op. Bygningen ligger nu i Ruiner, da ingen hidtil har interesseret sig for den, men den vil nu uden Tvivl af Amerikanerne blive bevaret for yderligere Forfald. Der er til Stadighed to haitianske Gendarmere deroppe, som for at holde Varmen havde et vældigt Baal i den store Kamin i Vagtrummet.

Ved Foden af Bjærgtet havde Christophe bygget et pragtfuldt Palads, Sans Souci, hvor han, da hans egne Grusomheder havde gjort ham Tilværelsen for utryg, begik Selvmord i 1816.

Mindre Meddelelser.

En engelsk Ekspedition til Sydpolarlandene er under Forberedelse og skal ledes af John L. Cope, der var Læge og Biolog paa Shakletons sidste Ekspedition i den Afdeling, der eksplorerede i Rosshavet. Den skal afgaa nu i For-sommeren og forsynes med Flyvemaskiner. De Hovedundersøgelser, Ekspeditionen skal foretage, er følgende: Bestemmelse af de Mineralzoners nøjagtige Belliggenhed, der allerede i Hovedsagen er kendt, samt en Undersøgelse af hvorledes Eksploitationen af dem kån foretages, Undersøgelse af Hvalernes Ud-bredelse, Studier af de meteorologiske og magnetiske Forhold i Rosshavet og ved Enderby Land samt deres Forbindelse med Australiens og Sydafrikas, og bestemme Konturerne af det

antarktiske Fastland. I det Hele har Ekspeditionen væsenlig økonomiske Opgaver. Bekostningen anslaaes til 150,000 Pund Sterling.

Den franske ferskvandsbiologiske Station i Tananariva paa Madagaskar er den første i sin Slags, der er oprettet i de franske Kolonier. Den begyndte sin Virksomhed i 1913 og giver sig af med at studere de indfødte Ferskvandsfisk i økonomisk Øjemed samt ved Forsøg ved Udsættelse af fremmede Fiskearter i Stationens Damme at udfinde, hvilke Arter, der maatte passe for Madagaskars Floder og Søer. Desuden foretager Stationen Ødelæggelse af Moskittolærver, der